

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2021

Jan Kosař

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Případ Hongkongu v kontextu práva na sebeurčení

Bakalářská práce

Autor práce: Jan Kosař

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: doc. Ing. Jan Sýkora, M.A., Ph.D.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a vědecké účely.

V Praze dne 27.7.2021

.....

Jan Kosař

Bibliografický záznam

KOSAŘ, Jan. *Případ Hongkongu v kontextu práva na sebeurčení*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí práce doc. Ing. Jan Sýkora, M.A., Ph.D.

Rozsah práce: 54 541

Abstrakt

Tato bakalářská práce zkoumá případ Hongkongu v kontextu práva na sebeurčení, kdy analyzuje, zdali tento případ naplňuje definiční znaky takového práva. V rámci práce je popisováno, jak je toto právo definováno v mezinárodním právu, jak je obecně uplatňováno a jak se vypořádá s právem na teritoriální integritu. Následně jsou tyto obecnosti aplikovány na Hongkong a srovnány s dalšími případy.

Abstract

This thesis examines the case of Hong Kong in the context of the right to self-determination, analysing whether this case fulfils the defining features of such right. The thesis describes how this right is defined in international law, how it is generally applied and how it deals with the right to territorial integrity. These generalities are then applied to Hong Kong and compared with other cases.

Klíčová slova

Hongkong, Čína, právo na sebeurčení

Keywords

Hongkong, China, right to self-determination

Title

Případ Hongkongu v kontextu práva na sebeurčení

The case of Hong Kong in the context of the right to self-determination

Poděkování

Děkuji doc. Ing. Janu Sýkorovi, M.A., Ph.D. za vedení práce, podnětné rady a cenný čas, který mi při jejím zpracování věnoval.

Obsah

Úvod	8
1. Teoretický rámec práva na sebeurčení	9
1.1. Právo na sebeurčení v mezinárodních smlouvách	9
1.2. Historický vývoj práva na sebeurčení	10
1.3. Doktrína státního uznání v moderním mezinárodním právu	12
1.4. Vymezení právní definice klíčových slov	13
1.5. Hranice mezi právem na sebeurčení a jinými principy	16
2. Případ Hong Kong	23
2.1. Čína a mezinárodní právo	23
2.2. Historický status Hong Kongu v mezinárodním právu	25
2.3. Vývoj situace s Hongkongu v posledních letech	27
2.4. Srovnání Hongkongu s dalšími případy	28
Závěr	33
3. Prameny	35
3.1. Literární zdroje	35
3.2. Odborné články	36
3.3. Mezinárodní smlouvy	38
3.4. Reporty expertních think-tanků a NGO	39
3.5. Novinové články	39
3.6. Ostatní zdroje	39
Teze bakalářské práce	41

Úvod

Hongkongské protesty 2019-20 zahájené návrhem extradičního zákona a pokračující bezpečnostním zákonem byly významným mementem pro postupnou asimilaci „vzporného“ autonomního města do pevninské Číny. Poté, co Čína v roce 2014 omezila volební právo, se tentokrát pokusila rozšířit svůj vliv nad městem v trestně a ústavněprávní rovině. I se vznikem takových institutů, jako je možná perzekuce kohokoliv a kdekoliv na světě, kdo bude popírat jednotu Číny a Hongkongu a prosazovat nezávislost města, došlo k vážným pochybnostem o řádném plnění dohody o „jedné zemi, dvou systémech“ ze strany Číny a též k vážným pochybnostem o dodržování mezinárodních lidskoprávních úmluv. Jelikož právo na sebeurčení patří do kategorie mezinárodních lidských práv, tak je předmětem práce zjistit, zdali jej lze v případě Hongkongu aplikovat v důsledku těchto událostí.

Obsah bakalářské práce je rozdělen na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části popisují obecný charakter práva na sebeurčení, v rámci něhož mimo jiné zmiňují mezinárodní smlouvy, v rámci kterých je ukotven, analyzují definiční znaky takového práva a porovnám jej s právem na teritoriální integritu či definují právní koncepty některých klíčových terminologických pojmů pro praktickou část. V rámci praktické části popisují nejdříve vztah Číny a mezinárodního práva, poté historického statusu Hongkongu v mezinárodním právu a nakonec případ Hongkongu porovnám s jinými případy práva na sebeurčení, abych mohl vyvodit závěr na výzkumnou otázku mé práce: *Naplnuje vývoj v Hongkongu definiční znaky práva na sebeurčení?*

V rámci metodologie je užitá metoda analytické případové studie, v rámci které jsou z obecného normativního charakteru dotčeného práva deduktivně vyvozovány dopady pro individuální situaci zkoumaného případu. Metoda je zvolena z důvodu specifického právního statusu Hongkongu v mezinárodním právu.

Bakalářská práce je zpracována v době pandemických podmínek, což vzhledem k polozavřeným knihovnám a distančnímu studiu ovlivnilo i výběr zdrojů, které budou téměř výhradně v elektronické formě. Použita je primárně odborná právní literatura a akademické právní články; pro citace částí mezinárodních smluv čerpám z oficiálních stránek Organizace spojených národů v České republice.

Pro přepis čínských jmen a názvů byla použita mezinárodní transkripce pinyin.

1. Teoretický rámec práva na sebeurčení

1.1. Právo na sebeurčení v mezinárodních smlouvách

Právo na sebeurčení je jedním ze základních práv a principů systému mezinárodního práva, které spadá do podoblasti mezinárodních lidských práv. Původně vzešlo z mezinárodního zvykového práva, aby bylo následně zakotveno v několika nejdůležitějších mezinárodních smlouvách.¹ Mezi ty nejvýznamnější patří Charta Organizace spojených národů z roku 1945, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966 či Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech rovněž z roku 1966.

V prvně jmenované mezinárodní smlouvě se o tomto právu zmiňuje hned první článek v druhém odstavci: „*Cíle Organizace spojených národů jsou tyto: (...) rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru;*“² Rovněž ve druhé jmenované smlouvě je tento princip ukotven hned v prvním článku v prvním odstavci: „*Všechny národy mají právo na sebeurčení. Na základě tohoto práva svobodně určují svůj politický statut a svobodně uskutečňují svůj hospodářský, sociální a kulturní vývoj.*“³ A také ve třetím odstavci: „*Státy, smluvní strany Paktu, včetně těch států, které jsou odpovědny za správu nesamosprávných a poručenských území, budou podporovat uskutečnění práva na sebeurčení a budou toto právo respektovat v souladu s ustanoveními Charty Organizace spojených národů.*“⁴ V poslední jmenované je tomuto principu taktéž věnován první odstavec prvního článku: „*Všechny národy mají právo na sebeurčení. Na základě tohoto práva svobodně určují svůj politický statut a svobodně uskutečňují svůj hospodářský, sociální a kulturní vývoj.*“⁵

Vyjádření tohoto práva ihned v prvních článcích všech zmíněných mezinárodních smluv implikuje důležitost tohoto práva, které tak musí být uznáno předtím, než stát nabude mezinárodněprávní subjektivity a než mohou být aplikována vnitrostátní práva.

¹ *Self determination (international law)*. Cornell Law School. [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: [https://www.law.cornell.edu/wex/self_determination_\(international_law\)](https://www.law.cornell.edu/wex/self_determination_(international_law))

² *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora*. Organizace spojených národů. 1945 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

³ *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*. Organizace spojených národů. 1966 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

⁴ Tamtéž.

⁵ *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech*. Organizace spojených národů. 1966 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>

1.2. Historický vývoj práva na sebeurčení

Právo na sebeurčení se v mezinárodněprávním kontextu vyvíjelo nejpozději od 17. stol., kdy nizozemský právník a představitel školy přirozeného práva Hugo Grotius definoval stát ve dvou podmínkách, a to jako svobodné lidi, kteří se dohromady spojili v celistvou asociaci za účelem výkonu svých práv a zájmů.⁶ Státy byly tehdy brány jako daně existující entity, takže se jejich existence řídila raným právem národů, které se de facto rovnalo právu přírody. Jiní soudobí právníci jako španělský jurista Francisco de Vitoria definovali kritéria sebeurčení jako vládu a nezávislost.⁷ Formálně se udává uzavření Vestfálské smlouvy v roce 1648 jako prvotní konvenční událost zakládající mezinárodní právo včetně práva na sebeurčení, protože Vestfálská smlouva tehdy stvrdila právo na suverenitu tehdejších existujících říší, a to i na úkor Říše⁸ ve prospěch vítězných států.⁹

V 18. století významný švýcarský právník Emmerich de Vattel napsal věhlasné dílo Právo národů. V něm kromě jiného jako první popsal právo národů jako soubor pravidel, která řídí fungování suverénních států jak v čase války, tak v čase míru. Z toho také vyvodil, že jen suverénní státy mají způsobilost determinovat mezinárodní práva a závazky. Současně shledal, že pokud se stát nechová dobře na vnitrostátní úrovni, tak má právo tak činit, dokud tím nezasahuje do práv jiného státu na mezinárodní úrovni. Vychází to z jeho autonomní svobody činit na vlastním území, co uzná za vhodné. Tím byly definovány meze projevu svobodné vůle státu a jeho nevmešování do suverénní svobody jiných států. V neposlední řadě potvrdil silou svojí autority jeden z nejdůležitějších principů mezinárodního práva, že státy mají stejnou míru práva na existenci bez ohledu na jejich velikost, vojenskou či ekonomickou sílu.¹⁰

⁶ GROTIUS, Hugo. *De Iure Belli ac Pacis*, 1646. Citováno dle: CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-1>

⁷ VITORIA, *De Indis ac de Iure Belli Relectiones*, 1696. Citováno dle: CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-1>

⁸ Svatá říše Římská národa německého, po několik staletí největší a nejmocnější útvar v Evropě.

⁹ CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-1>

¹⁰ VATTEL, Emmerich. *Le Droit des gens, ou principes de la loi naturelle, appliqués à la conduite et aux affaires des nations et des souverains*, 1758. Citováno dle: CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-1>

O století později významný americký právník Henry Wheaton napsal knihu *Elementy mezinárodního práva*, ve které rozlišoval mezi „civilizovanými křesťanskými“ národy majícími mezinárodněprávní subjektivitu a právo na suverenitu a „barbarskými, napůl civilizovanými“ národy, jež nemají subjektivitu utvářet mezinárodní právo, a mají být proto pohlceny prvně jmenovanou skupinou.¹¹ Ve svém díle také odmítl uznání ostatních států jako nezbytný předpoklad pro vznik státu. Podle jeho mínění existuje koncept vnější a vnitřní suverenity státu, přičemž stát potřebuje jen vnitřní suverenitu ke své existenci jako takové. Externí suverenitu potřebuje jen k tomu, aby mohl vstupovat do mezinárodněprávních vztahů, pokud o to má vůbec zájem, a naopak ostatní státy disponují svobodou mu takové uznání poskytnout či odmítnout. Jako příklad uvádí vznik Spojených států amerických, které vznikly v momentě, kdy se prohlásily za svobodné, suverénní a nezávislé Státy 4. července 1776, ač nedisponovaly uznáním od britského království.¹²

V devatenáctém století se doktríny podmínek suverenity tehdejšími učiteli nadále vyvíjely. Německý jurista Lassa Oppenheim ve svém díle *Mezinárodní právo* konstatoval, že mezinárodní právo vzniká jen mezi civilizovanými, křesťanskými a evropskými státy a také dalšími státy, které takové právo explicitně nebo mlčky přijaly, jako příklad uvedl Spojené státy americké nebo Turecko. Současně také dodal další podmínky, že mezinárodní právo mezi takovými národy nevzniká samovolně, ale stát, aby byl akceptován do společnosti národů, musí být dalšími národy uznáván. Proto za státy nebyly považovány africké země nebo Čína, neboť těm se uznání nedostávalo, ač reálně existovaly. Také popsal, že fyzické osoby nejsou subjekty mezinárodního práva, neboť tou disponují jen výše definované státy. Proto pokud podle něj nějaký stát vznikl ku příkladu secesí nebo revoltou, tak fakticky existoval, ale nebyl subjektem mezinárodního práva a nemohl tedy nabývat z toho vyplývajících práv a povinností, tj. i práva na sebeurčení.¹³

¹¹ LIU, Lydia H. *The Oxford Handbook of the History of International Law: Henry Wheaton (1785–1848)*. Oxford: Oxford University Press, 2012 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www-oxfordhandbooks-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/law/9780199599752.001.0001/law-9780199599752-e-57>

¹² WHEATON, Henry. *Elements of International Law*. Osmá edice. London: Sampson Low, Son, and company., 1866, s. 32-33 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=GGgDAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

¹³ OPPENHEIM, *International Law*, první a osmá edice, 1905. Citováno dle: CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-1>

1.3. Doktríny státního uznání v moderním mezinárodním právu

Ve dvacátém století byly světovými válkami položeny základy pro vznik moderního mezinárodního práva. To stanovuje jako podmínky pro vznik státu definované území, stálé obyvatelstvo a moc vykonávající vládu. Takto stanovené podmínky původně určené v Montevidejské konvenci vyhovují jedné ze dvou hlavních doktrín vzniku státu zvané deklarativní. Tou druhou je doktrína konstitutivní, která tvrdí, že stát se stává státem se všemi právy a povinnostmi jen v případě, že jeho existence je též uznávána dalšími již existujícími státy.¹⁴

Konstitutivní teorie je však předmětem kritiky ze dvou důvodů. Prvním je skutečnost, že stát nabývá z ničeho své bytí pouhým aktem uznání. To znamená, že stát existuje pro ty státy, které jej uznávají, a opačně neexistuje pro státy, které jej neuznaly, což zavádá pochybnosti do praktických vztahů s fakticky existujícím státem. Druhou vážnější kritikou jsou morální implikace takové teorie. To znamená, že stát fakticky existuje, ale nedisponuje právní subjektivitou, takže občané takového státu nemohou být chráněni mezinárodním právem ať už v čase války nebo v čase míru. To by v důsledku mohlo sloužit jako legitimizace válek bez nesení právní zodpovědnosti, pokud útočící stát uznání neposkytne, nebo v předstihu vypoví. Taktéž by to mohlo vést k situaci, kdy se mezinárodní společenství států stane pouhým společenstvím uznávatelství.¹⁵

Deklaratorní teorie naproti tomu hlásá, že uznání je jen čistě politický akt, nikoliv právní, proto se stát stává státem naplněním základních podmínek existence se všemi mezinárodněprávními důsledky, čímž se vyhýbá kritice mířené proti konstitutivní teorii. Avšak tím akt uznání neztrácí na svém významu jako takovém. Pojí se s ním totiž význam důkazu existence státu jako takového, což je například rozhodující pro vstup do Organizace spojených národů.¹⁶ Současně státy nemohou být k uznání nuceny a ani navázání diplomatických vztahů nebo členství v mezinárodních organizacích nemůže být automaticky vnímáno jako uznání. Turecko a Kypr jsou oba členy OSN, přestože Turecko a Kypr neuznává

¹⁴ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. Druhé vydání. Praha: Academia Iuris, 2018. s. 35-41.

¹⁵ ANONYM. *Recognition in International Law: A Functional Reappraisal*. Chicago: The University of Chicago Law Review, 1967 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/1598995?seq=5#metadata_info_tab_contents

¹⁶ WHITE, Christine E. *Recognition*. Washington, D.C.: International Judicial Academy, 2009 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: http://www.judicialmonitor.org/archive_summer2009/generalprinciples.html

stejně jako Taiwan má de facto velvyslanectví v řadě zemí, přestože jeho existence je uznávána jen hrstkou zemí.¹⁷

Zvláštní kategorií zůstávají za světových válek vznikající vlády v exilu, které typicky ztrácí území nárokovaného státu, ve značné míře stále obyvatelstvo i faktický výkon moci. Jednou z takových byla Belgie, která ztratila pod útokem Německa své území, ale stále vlastnila zámořské kolonie. Jiným druhem vlády v exilu je příklad Československa, které nedisponovalo faktickým státem před ustanovením exilové vlády v průběhu první světové války. Ojedinelým příkladem byla také vláda Haile Selassieho nad Etiopií, kde po italské invazi do Habeše v roce 1936 ostatní státy stáhly uznání exilové vládě Selassieho sídlící provizorně v Londýně, avšak zejména spojenecké státy ji opět obnovily o pár let později po začátku Druhé světové války. Jak v mezinárodním právu, tak v právní literě se však nenachází shoda na jednotném postavení takových vlád. Jejich postavení tak zůstává spíše politikem, kdy je na ostatních státech, zdali jim přirknou uznání a tím určitý stupeň právní subjektivity nebo nikoliv. I tak však existují některé obecné objektivní a většinou implicitní podmínky, které musí splňovat. Exilové vlády musí mít uznání alespoň jednoho existujícího státu, zpravidla hostitelského státu.¹⁸ Tím mohou získat například právo k nabývání majetku domácího státu v zahraničí v přinejmenším hostitelské zemi nebo tam mohou spravovat svou armádu. Taktéž po dobu své existence podléhají mezinárodnímu právu a z něj vyplývajícím povinnostem.¹⁹

1.4. Vymezení právní definice klíčových slov

Pro pochopení následujících částí práce je potřeba vymežit několik právních konceptů klíčových termínů v kontextu mezinárodního práva. Jsou jimi *mezinárodní osobnost, stát, suverenita, vláda, secese, fyzické osoby a národně-osvobozené války*.

Mezinárodní osobnost znamená právní subjektivitu nést práva a povinnosti v mezinárodním právu. Ačkoli v moderním mezinárodním právu, zejména v jeho lidskoprávní

¹⁷ WHITE, Christine E. *Recognition*. Washington, D.C.: International Judicial Academy, 2009 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: http://www.judicialmonitor.org/archive_summer2009/generalprinciples.html

¹⁸ TIROCH, Katrin. *Max Planck Encyclopedias of International Law: Governments in Exile*. Oxford: Oxford University Press, 2011 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1049>

¹⁹ TALMON, Stefan. *Recognition of Governments in International Law: With Particular Reference to Governments in Exile*. Oxford: Oxford University Press, 2011 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199248391.001.0001/acprof-9780199248391>

části, požívají všichni včetně fyzických osob, skupin osob či právnických osob nějakou míru mezinárodních práv a povinností, základním znakem státu je, že je dominantním tvůrcem mezinárodněprávního státu. Nestátní osoby se mohou domáhat práv a povinností na příslušných mezinárodních úrovních, avšak ty jsou vytvořeny mezinárodními smlouvami, které vytvořily státy a kontrolují státy. Jistou výjimkou v tomto představují pouze některé mezinárodní organizace, na které byly státy přeneseny v souladu s normami mezinárodního práva některé kompetence.²⁰

Termín *stát* nebyl nikdy v mezinárodním právu definován ani žádnou smlouvou, ani třeba soudním rozhodnutím, přestože se v nich tento pojem užívá dnes a denně.²¹ Ani právní odborníci se neshodnou na jednotné definici, byť je hojně užívaná definice Maxe Webera, že stát je politická instituce, která úspěšně disponuje monopolem na násilí.²² Když byla Mezinárodní právní komise, což je orgán Organizace spojených orgánů složený ze 34 světových osob uznávaných za svou erudici v mezinárodním právu veřejném i soukromém, dotázána, aby právní význam slova stát definovala, tak toto odmítla se slovy, že by to nebylo účelné ani není její rolí takovou definici vytvořit.²³

Pojem *suverenita* nabýval během historie též různých významů, nicméně v moderní době se nejčastěji užívá, že se jedná o souhrn mezinárodních práv a povinností uznaných mezinárodním právem. Sama o sobě není právem a nelze ji ani implicitně vykládat jako nadřazenou, absolutní nebo nekontrolovatelnou suverenitu, kterou by státy užívaly ke svému vládnutí. To je rozdíl oproti častému politickému pojetí tohoto slova, kdy kontrola bývá selektivně vynechána z jeho významu. Stejně tak nesmí být pojem zaměňován se suverénními právy, které stát vykonává, ačkoli je převedl na jiný stát či mezinárodní organizaci. Kamal Hossain ve svém díle „Státní suverenita a Charta Spojených národů“ rozlišuje tři významy pojmu suverenita. V prvním z nich se jedná o to, že suverenita je charakteristický znak státu jako konstituující jednotky mezinárodního práva. V druhém významu říká, že suverenita je

²⁰ CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-1>

²¹ CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola druhá. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-2>

²² ANTER, Andreas. *The Oxford Handbook of Max Weber: The Modern State and Its Monopoly on Violence*. Oxford: Oxford University Press, 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.oxfordhandbooks-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/oxfordhb/9780190679545.001.0001/oxfordhb-9780190679545-e-13>

²³ CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-1>

svoboda konání s ohledem na všechny situace, kdy stát není pod žádnými právními závazky. A ve třetím pojetí suverenity definuje jako minimální míru autonomie, kterou stát musí disponovat předtím, než se může nazývat suverénním státem.²⁴

Vláda je další pojem, který nemá v právu jednotnou definici. Lze pro účely této práce stanovit, že vláda je sbor osob, který tvoří řídicí orgán politické jednotky nebo organizace (myšleno centrální).²⁵ Je však důležité rozlišovat mezi státem a vládou. Zatímco v běhu historie znamenala typicky změna vlády i změnu státu, tak v průběhu posledního století změna jednoho neznamenala již tak často změnu druhého. Například když se mnoho let vedla Španělská občanská válka, tak se nevedla mezi dvěma státy, ale mezi dvěma potenciálními vládami. Proto práva a závazky španělského státu zůstávaly stejné na mezinárodní scéně stejné před i po konfliktu.²⁶

Secese státu je podkategorií a jedním ze způsobů práva na sebeurčení a je definována jako vytvoření nového státu s použitím nebo hrozbou užití síly bez souhlasu původního suverénního státu.²⁷ Secese státu představuje problém z hlediska právní subjektivity nového státu k závazkům původního státu. Zatímco v dřívější historii se neočekávalo, že nový stát na sebe převezme závazky původního státu, tak v nejnovější praxi mezinárodního práva se očekává, že dostojí alespoň některým z nich. Jako příklad lze jmenovat bývalé státy Východního bloku, které se po oddělení od Sovětského svazu bezprostředně zavázaly k dodržování povinností vyplývajících jim z mezinárodních smluv nabytých během vlády Sovětů, jako bylo nešíření jaderných zbraní. Podobný případ jsou britská dominia, která se též po odtržení od britské koruny zavázala k podobným povinnostem.²⁸ Odtrhující se stát však

²⁴ HOSSAIN, Kamal. *State Sovereignty and the UN Charter*, 1964. Citováno dle: CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-1>

²⁵ CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-1>

²⁶ Tamtéž.

²⁷ CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola devátá. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-9>

²⁸ BUCHANAN, Allen. *Justice, Legitimacy, and Self-Determination: Moral Foundations for International Law*. Kapitola osmá. Oxford: Oxford University Press, 2003 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/0198295359.001.0001/acprof-9780198295358-chapter-8>

nadále musí dodržovat mezinárodní lidská práva a je nezbytné, aby vyřešil s původním státem otázku nových hranic či státního dluhu vůči zahraničním osobám.²⁹

Fyzickým osobám v kontextu mezinárodního práva bylo historicky dáno méně práv a více povinností, neboť jejich postavení bylo pod exkluzivní kontrolou státu, kolem kterých bylo tradiční mezinárodní právo postaveno. V posledních 50-70 letech došlo k posílení jejich postavení dominantně s rozšířením lidskoprávní oblasti mezinárodního práva, byť jim také byly přidány povinnosti skrze třeba individuální kriminální zodpovědnost. V dnešní době jsou tak fyzické osoby považovány za částečné subjekty norem mezinárodního práva vedle státu a jejich postavení bude pravděpodobně do budoucna posilovat.

Posledním pojmem k definování jsou *národně-osvobozené války*, které patří do podkategorie mezinárodního humanitárního práva. Jedná se o ozbrojený konflikt mezi vládnoucím státem a osvobozeným hnutím nebo skupinou osob bez státní příslušnosti usilujících o nezávislost. Původně tento termín pochází z konceptu národního boje Marxismu-Leninismu, kdy šlo o osvobození sužovaných dělníků z područí kapitalistů, a později byl použit v kontextu mezinárodního práva.³⁰ V rezolucích Generálního shromáždění Organizace spojených národů bylo stanoveno, že lidé mohou vést ozbrojený odpor proti režimu, který vykonává nepřátelskou vládu nebo je rasistický. Zároveň bylo stanoveno, že takoví lidé nemohou být zbaveni práva na sebeurčení ani jejich konání nebude dle norem mezinárodního práva vnímáno jako akt agrese.³¹

1.5. Hranice mezi právem na sebeurčení a jinými principy

Mezinárodněprávní soustava norem je definována celou řadou principů, dle kterých má fungovat. Některé z těchto principů jsou však v přímé kontradikci k právu na sebeurčení, a je proto potřeba rozlišovat v drobných nuancích při jejich posouzení. Patří mezi ně především právo na teritoriální integritu a právo na vládu většiny.

²⁹ CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola šestá. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-6>

³⁰ GLAZIER, David W. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Wars of National Liberation*. Oxford: Oxford University Press, 2009 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e442>

³¹ Tamtéž.

1.5.1. Právo na teritoriální integritu

Princip teritoriální integrity je podobně jedním ze základních principů systému mezinárodního práva. Obdobně jako princip na sebeurčení pochází již ze zvykového mezinárodního práva, než byl později kodifikován mezinárodními smlouvami. V mezinárodněprávních dokumentech jej zakotvuje hned ten z nejdůležitějších, kterým je Charta Organizace Spojených národů. V článku 2 v odstavci 4. se píše: „*Všichni členové se vysvětlují ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů.*“³²

Koncept teritoriální integrity vznikl v podstatě stejně dávno, jako vznikl koncept státu, neboť jeho důležitost je inherentně spjata s existencí suverenity a nezávislosti. Jeho první právní ukotvení je spojeno s podepsáním Vestfálské smlouvy a vznikem vestfálského systému práva a později byl kodifikován v dalších dokumentech. V rámci něj jsou chráněny jak pevninské části státu, tak i jeho přilehlé námořní vody, vzdušný prostor a podzemní části. Původně se tento princip pojil s užitím síly i vzhledem k nedokonalosti tehdejších norem mezinárodního práva v otázce ochrany územní celistvosti a kontinuity, avšak v první polovině 20. století se užití síly mezinárodním právem zakázalo po tlaku menších států, které se obávaly o svou bezpečnost před silnějšími většími státy. Jediné její užití bylo povoleno po schválení Radou bezpečnosti Organizace spojených národů jakožto jediným orgánem mezinárodní komunity disponujícím univerzální jurisdikcí, a to zejména v případě sebeobranu státu.³³ Pro menší a slabší státy znamenala garance teritoriální integrity důležitý bod smluv, protože jim nejen garantovala ochranu proti fyzickému aktu agrese zejména od větších a silnějších států, ale také jim zaručovala svobodu při jejich státním rozhodování a fungování jejich orgánů v případě výhrůžek.³⁴

V rámci evoluce tohoto konceptu v druhé polovině 20. století bylo Mezinárodním soudním dvorem v případě Spojené státy americké versus Nikaragua usneseno, že se v rámci teritoriální integrity nesmí nejen vykonávat přímý fyzický útok na stát, ale nesmí se narušovat

³² *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora*. Organizace spojených národů. 1945 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

³³ WOOD, Michael. *Territorial Integrity*. Princeton University. [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://pesd.princeton.edu/node/686>

³⁴ BLAY, Samuel K. N. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Territorial Integrity and Political Independence*. Oxford: Oxford University Press, 2010 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1116>

teritoriální integrita ani nepřímou skrz například vyzbrojování lokálních rebelů nebo jejich organizaci pro získání části území státu nebo jeho celku. Proto Spojené státy americké tento spor prohrály, neboť vyzbrojovaly paramilitární rebelské jednotky proti státu Nikaragua.³⁵

Souvislým vývojem byla extenze tohoto konceptu v rámci procesu dekolonizace. Valné shromáždění Organizace spojených národů se v roce 1960 usneslo, že nejenom státy, ale i všichni lidé mají nezczitelné právo uplatňovat svobodu suverenity a integrity jejich národního teritoria.³⁶ Z podstaty tohoto práva proto mohou svobodně určit svůj politický status, ale také svůj ekonomický, sociální a kulturní rozvoj. Tato extenze byla dále specifikována na (volně přeloženo): „*všechny ozbrojené akce nebo represivní opatření všeho druhu namířené proti závislým národům musí být zastaveny, aby jim bylo umožněno pokojně a svobodně uplatňovat své právo na úplnou nezávislost a aby byla respektována celistvost jejich národního území.*“³⁷ Rovněž bylo uznáno, aby si dekolonizované státy směly ponechat své původní koloniální hranice, protože se jinak jejich lídři obávali rozpadu států a válek z důvodů vysoké rozmanitosti etnik a kmenů.³⁸

Valné shromáždění Organizace spojených národů přijalo v roce 1970 „Usnesení o přátelských vztazích“ (celým názvem pojmenované: Deklarace o zásadách mezinárodního práva týkajících se přátelských vztahů a spolupráce mezi státy v souladu s Chartou Organizace spojených národů), ve kterém dále podrobněji specifikovalo, za jakých podmínek je princip teritoriální integrity nadále porušován. Kromě opětovného potvrzení odmítnutí užití fyzické síly proti druhému státu bylo zakázáno porušovat nejen hranice států, ale i mezinárodních demarkačních linií jako tzv. armistické linie stanovené mezinárodními smlouvami, jejímiž jsou státy součástí nebo jsou jimi jinak mezinárodněprávními předpisy vázány. Dále Usnesení stanovilo, že se státy zdržet organizování nebo podněcování žoldnéřů, ozbrojených skupin na území jiného státu. Úmluva také obsahovala, že jiné státy nesmí ani organizovat, podněcovat, napomáhat nebo se účastnit aktů civilních nepokojů, teroristických činů nebo i jiných podobných aktů, které by k něčemu takovému mohly směřovat. Nakonec se

³⁵ *Nicaragua v. United States*. Case Briefs. [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.casebriefs.com/blog/law/international-law/international-law-keyed-to-damrosche/chapter-2/military-and-paramilitary-activities-in-and-against-nicaragua-nicaragua-v-united-states/>

³⁶ BLAY, Samuel K. N. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Territorial Integrity and Political Independence*. Oxford: Oxford University Press, 2010 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1116>

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

státy v této Úmluvě usnesly, že území získané těmito nedovolenými prostředky bude považováno za získané v rozporu s mezinárodním právem a tedy nelegální.³⁹

V koloniální éře mělo právo na sebeurčení velký význam, aby se kolonizované země po celém světě mohly osvobodit od koloniálních velmocí. Tím byl jejich právní status určen mezinárodním právem. Po ukončení kolonizační éry se práva na sebeurčení začaly domáhat různé národně-osvobozené skupiny, jejichž boj za suverenitu měl typicky secesionistický charakter vůči centrální vládě. Nejtypičtěji je toto viditelné v afrických zemích, které mnohé stále prochází turbulentním vývojem, když se snaží různé etnické, kmenové, jazykové apod. skupiny vzepřít osudu, kterým jim byl určen koloniálními hranicemi.⁴⁰ Počet afrických států ani zdaleka nevyhovuje počtu takových skupin, které na kontinentě žijí. V nedávné historii se udály secese Eritreji nebo Jižního Súdánu a v zemích jako Somálsko, Nigérie nebo třeba Kongo-Zair probíhají další. Centrální vlády však odmítají jakékoliv dělení v rámci konceptu *uti possidetis* (= titul mezinárodního zvykového práva, dle kterého nově vytvořené státy určují hranice státu).⁴¹

V moderním mezinárodním právu neexistuje definovaný procesní postup, podle kterého se v postkoloniální éře dají podpořit či zamítnout nároky na sebeurčení v kontextu zasahujícím do teritoriální integrity. Zároveň však s ohledem na lidská práva je nezbytné, aby právo na sebeurčení mohlo být uplatněno, aby mohl nový stát, resp. jeho obyvatelé uplatňovat všechna jim mezinárodním právem náležící lidská práva, hlavně co se týče demokratických práv jako ku příkladu volba politických zástupců nebo právo na sdružování do politických stran či hnutí. Z podstaty tohoto je nezbytné, aby lidé, kteří chtějí vytvořit nový stát, podléhali extrémní a kontinuální perzekuci ve státě, ve kterém žijí, aby disponovali legitimními podmínkami pro zpochybnění smysluplnosti principu teritoriální integrity a uplatnění práva na sebeurčení.⁴²

Pokud má být vznik nového státu úspěšný v získání uznání mezinárodní komunity v dnešní době, tak by měl splňovat tři hlavní znaky: zaprvé by jím měl být účinný proces

³⁹ BLAY, Samuel K. N. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Territorial Integrity and Political Independence*. Oxford: Oxford University Press, 2010 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1116>

⁴⁰ ZACHER, Mark W. *The Territorial Integrity Norm: International Boundaries and the Use of Force*. Jstor. Cambridge: The MIT Press, 2001 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3078631?seq=8#metadata_info_tab_contents

⁴¹ Tamtéž.

⁴² BLAY, Samuel K. N. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Territorial Integrity and Political Independence*. Oxford: Oxford University Press, 2010 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1116>

uplatnění nároku na sebeurčení, zadruhé jasný důkaz o neschopnosti nebo neochotě mateřského státu znovu získat kontrolu nad osobami dožadujícími se sebeurčení a zatřetí absence protestu mezinárodní komunity proti takových osobám.⁴³ Ku příkladu když tři pobaltské země vyhlásily nezávislost na Sovětském svazu, tak Sovětský svaz nebyl schopen získat na zeměmi kontrolu. Zároveň všechny tři země vyhlásily nezávislost na základě skutečnosti, že byly nezávislými státy před dřívější sovětskou invazí. Západní komunita proti jejich secesi nic nenamítala a Sovětský svaz soustavně a explicitně neprotestoval, proto secese mohla proběhnout úspěšně a všechny tři státy v blízké době vstoupily do OSN. Opačným případem je případ Severního Kypru, kde stát Kypr kontinuálně vytrval v oponování vyhlášení nezávislosti Severního Kypru na mezinárodním poli na základě předchozí existence Kypru jako jednoho kontinuálního celku, akorát mu je v teritoriální integritě bráněno chráněncem Severního Kypru Tureckem.⁴⁴

Jelikož se typicky oddělují menší nebo méně silné skupiny obyvatel od větších či silnějších a jedinou univerzální jurisdikcí na mezinárodním poli disponuje Rada bezpečnosti Organizace spojených národů tvořená pěti (téměř) nejsilnějšími státy světa, tak má tendenci podle některých učenců podporovat princip teritoriální integrity na úkor práva na sebeurčení při rozhodování světových sporů, alespoň, dokud nejsou lidská práva silně porušována.⁴⁵ Podle jiných není tato tendence jasná, ale existují o tom vážné pochybnosti, takže by větší zastoupení menších států v rozhodovací praxi prospělo.⁴⁶ Nejviditelnějším příkladem tohoto je případ Kurdistanu, u nějž Rada bezpečnosti Organizace spojených národů opakovaně v průběhu několika desetiletí zamítla ve svých rezolucích právo na sebeurčení a potvrdila teritoriální integritu Iráku navzdory genocidě, která na Kurdech probíhala během režimu Saddáma Husajna.⁴⁷

⁴³ BLAY, Samuel K. N. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Territorial Integrity and Political Independence*. Oxford: Oxford University Press, 2010 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1116>

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ MOORE, Margaret. *National Self-Determination and Secession: Self-Determination in Practice*. Kapitola pátá. Oxford: Oxford University Press, 1998 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/0198293844.001.0001/acprof-9780198293842-chapter-5>

⁴⁷ BLAY, Samuel K. N. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Territorial Integrity and Political Independence*. Oxford: Oxford University Press, 2010 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1116>

1.5.2. Právo na vládu většiny

Právo na vládu většiny je jedním ze základních legitimizujících prvků ve svrchovaném státě. Je to de facto způsob, kterým největší počet dotčených osob realizuje své právo na sebeurčení v rámci kolektivního rozhodování, neboť stojí na myšlence, že by vláda měla stát na souhlasu těch, kterým vládne. To maximalizuje užitek takové společnosti, neboť každý příslušník většiny získá minimálně tolik užitku, kolik jej ztratí příslušník menšiny, tudíž se společnost jako celek posune kupředu.⁴⁸

Na druhou stranu však nesmí docházet k „tyranii většiny.“⁴⁹ Proto se v rámci mezinárodních lidských práv kodifikovala ochrana menšin, například ve zmíněném Mezinárodním paktu o občanských a politických právech. V článku 27 se píše: „*Ve státech, kde existují etnické, náboženské nebo jazykové menšiny, nebude jejím příslušníkům upíráno právo, aby spolu s ostatními příslušníky menšiny užívali své vlastní kultury, vyznávali a projevovali své vlastní náboženství nebo používali svého vlastního jazyka.*“⁵⁰ Rovněž Valné shromáždění Organizace spojených národů v roce 1992 přijalo (volně přeloženo) *Deklaraci o právech osob patřících k národnostním nebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám*, ve kterém se kromě jiného píše, že státy by měly ochraňovat existenci národnostních, etnických, náboženských nebo jazykových menšin v rámci jejich teritorií.⁵¹ Taktéž obyvatelé příslušící k menšinám mají právo na ustanovení vlastních zastupujících organizací.⁵²

Jak již bylo zmíněno, obecně státy netíhnou k podpoře nových zemí, proto řada z nich má ve své ústavě, že zakazují jakékoliv dělení nebo odtržení jejich území. V pluralitních demokraciích zvolená většina vládne a má vládnout s přiměřeným ohledem na práva a zájmy menšin. Menšinám pak nezbyvá než se buď včlenit a prosazovat své zájmy v rámci nějaké větší strany, jako to třeba dělá Liga severu v Itálii v rámci širší pravicové koalice, nebo musí spoléhat na to, že na politické scéně nastane patová situace, v které mohou dodat chybějící hlasy k ustavení většinové vlády výměnou za podporu jejich požadavků, jako se tomu stalo ve

⁴⁸ BROWN, Rebecca L. *The Logic of Majority Rule*. Heinonline. University of Pennsylvania Journal of Constitutional Law. 2006, s. 31-33 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/upjcl9&id=42&men_tab=srchresult

⁴⁹ Viz Madison, Listy federalistům.

⁵⁰ *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech*. Organizace spojených národů. 1966 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>

⁵¹ *Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities*. 1992 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/minorities.aspx>

⁵² Tamtéž.

Španělsku po volbách v roce 2019, kdy levicové koalici sociálních demokratů a Podemos pomohla nepřímá podpora menších regionálních stran z Katalánska a Baskicka.

Ve Španělsku také strany zasazující se o nezávislost Katalánska prosadily v rámci práva na sebeurčení zákon, kterým chtěly docílit referenda o nezávislosti jejich autonomního regionu, a to navzdory negativnímu stanovisku španělské vlády a parlamentu. Vláda a parlament tento zákon napadly u španělského ústavního soudu, který prohlásil schválený katalánský zákon za protiústavní a v důsledku se tak stalo nelegálním i následné katalánské referendum. Španělský ústavní soud odmítl zákon také z důvodů, že ač mají všichni garantováno právo na sebeurčení podle příslušných Paktů, tak toto právo bylo následně Organizací spojených národů omezeno, aby se týkalo primárně těch, kteří čelí nepřátelskému podrobení a vykořisťování a taková intenzita není případem Katalánska.⁵³

V autoritativních státech typu Rusko nebo Čína je výkon práv a ochrany menšin obecně složitější. Byť jsou i autoritativní státy členy různých lidskoprávních úmluv, v momentě, kdy se rozhodnou ustanovení úmluv porušovat, neexistuje mnoho možností, jak jim v tom zabránit a jak je donutit úmluvy opět dodržovat. Na členské státy Rady bezpečnosti Organizace spojených národů s právem veta a na velké státy neexistují efektivní právní nástroje, tudíž vymahatelnost práva zůstává jen v rovině politické. Vůči menším státům, pokud nejsou výlučnými spojenci nějakého velkého státu nebo pokud v něm nemá nějaký velký stát své zájmy, se přijímají rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů, které mohou znamenat i případnou invazi mezinárodních vojsk či vojska rezolucí pověřeného země a ztrátu moci většiny v dotčeném státě. Příležitostně se některé případy dostanou i k Mezinárodnímu trestnímu soudu nebo k jiným mezinárodním trestním tribunálům, pokud jej státy předtím ratifikovaly. Avšak tyto soudy opět nejsou funkčním mechanismem obrany proti velkým státům a rovněž mohou trvat řadu let, což nemusí být pro menšiny přijatelné a spravedlivé.

⁵³ *CONSTITUTIONAL COURT JUDGMENT*. 2017 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.tribunalconstitucional.es/ResolucionesTraducidas/Ley%20referendum%20ENGLISH.pdf>

2. Případ Hong Kong

2.1. Čína a mezinárodní právo

Historicky se mezinárodní právo utvářelo primárně v Evropě, a to v době, kdy Čína ještě byla kolonizovanou zemí a několik mezinárodních smluv jí bylo vnuceno v rámci prohraných válek. Čína proto v prvopočátcích vnímala mezinárodní právo jako potenciálně nebezpečný nástroj vůči její suverenitě.⁵⁴ Z toho důvodu pramenil čínský skepticismus k mezinárodním normám a smlouvám obecně, a proto dlouhou dobu neratifikovala žádné ani nejdůležitější mezinárodní smlouvy, včetně všech lidskoprávních smluv. Až v cirka 80. letech minulého století se smrtí Mao Zedonga a nástupem Deng Xiaopinga, který začal zavádět protržní reformy, lákat zahraniční investory a usiloval o zlepšení čínského renomé ve světě, se Čína také začala včleňovat do mezinárodních struktur a přijala několik stovek mezinárodních smluv. Mimo jiné ratifikovala Chartu Organizace spojených národů a také Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Na druhou stranu pouze podepsala, ale neratifikovala Mezinárodní pakt o občanských a politických právech jako jedna z mála zemí světa.⁵⁵

Ač právní vzdělanci předpokládali, že ruku v ruce s protržními reformami půjde i reforma justice, tak se tak v zásadě nestalo a dodnes je čínský přístup k právu do značné míry propojen s čínskou politikou, což se pak odráží i na právním přístupu Číny k mezinárodněprávním normám. Čínská ústava atypicky ve srovnání s jinými zeměmi světa neobsahuje žádnou úpravu vztahu čínského domácího práva k mezinárodnímu právu, což přispívá k fragmentizaci a nepředvídatelnosti jeho vnitrostátní aplikace případ od případu.⁵⁶ Absence ústavního základu a obecně přijímací čínské procedury mezinárodních norem vedla k tomu, že čínské soudy začaly automaticky inkorporovat mezinárodní právo do čínského práva. Více než 100 ustanovení ve více než 80 zákonech mezi roky 1978 až 2004 zakotvilo automatickou inkorporaci v nějaké míře.⁵⁷ V minulosti článek 72 Správního řádu Čínské lidové republiky

⁵⁴ WILLIAMS, Robert D. *International Law With Chinese Characteristics: Beijing and The "Rules-Based" Global Order*. The Brookings institutions. 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/10/FP_20201012_international_law_china_williams.pdf

⁵⁵ XUE, Hanqin a Qian JIN. *International Treaties in the Chinese Domestic Legal System*. Chinese Journal of International Law. Oxford: Oxford University Press, 2009 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/chinesejil/article/8/2/299/310810>

⁵⁶ CAI, Congyan. *International Law in Chinese Courts During the Rise of China*. Chinese Journal of International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2017 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/american-journal-of-international-law/article/abs/international-law-in-chinese-courts-during-the-rise-of-china/3FF9B381BD06B1374B15AF7EDAEE39A6>

⁵⁷ Tamtéž.

z roku 1990 a aktuální stejně znějící článek 142 Obecných principů občanského práva říká (volně přeloženo): „Pokud mezinárodní smlouva, kterou Čínská lidová republika uzavřela nebo ke které přistoupila, obsahuje ustanovení odlišná od ustanovení občanského práva Čínské lidové republiky, použijí se ustanovení mezinárodní smlouvy, pokud se nejedná o ustanovení, ke kterým Čínská lidová republika oznámila výhrady.“⁵⁸ Avšak toto ustanovení referuje pouze k mezinárodním smlouvám a nezahrnuje další zdroje mezinárodního práva jako třeba zvyky nebo rozhodnutí mezinárodních organizací. Současně takové ustanovení zabraňuje sekundárním zákonům v definování jejich vztahu k mezinárodnímu právu.⁵⁹ Článek 72 byl však v roce 2014 zrušen a v nových dodatcích se stanovilo, že čínské orgány musí primárně aplikovat čínské vnitrostátní právo v případech žalob proti exekutivním orgánům s mezinárodním prvkem a jen zřídka mohou užívat mezinárodní právo.⁶⁰

V čínské právní kultuře existují obecně řečeno tři faktory, které ovlivňují výsledek rozhodnutí soudu v případech týkajících se mezinárodního práva, přičemž první nejkličovější, konstitutivní faktor, byl popsán v předchozím odstavci. Druhý z nich je strategický faktor, který u Číny znamená, že posledních 40 let dávala důraz na ekonomický rozvoj, zatímco politický a sociální byly ponechány stranou. Toto je jádrem tzv. Pekingského konsenzu, politické vize národní strategie rozvoje, vytvořeného Deng Xiaopingem. Čínské soudy jsou proto velmi sensitivní v otázkách, které se tohoto týkají, a mají tendenci v důsledku rozhodovat podle cílů této politické vize.⁶¹ Třetím je profesionální faktor. Až do devadesátých let byl čínský systém znám nedostatkem řádně erudovaných soudců, kdy ku příkladu většina soudců neměla za sebou právní školu nebo znalost cizího jazyka, a tím také znalost mezinárodního práva. V průběhu milénia se tyto podmínky zpřísnily, kdy byla přidána justiční zkouška, podmínka absolvování právní školy nebo minimálního počtu let praxe. Souběžným problémem byla rovněž školní praxe, kdy soudci byli učeni mezinárodněprávními teoriemi, nikoliv však již jejich praktickým použitím u soudu. Bohužel tyto nedostatečné

⁵⁸ CAI, Congyan. *The Rise of China and International Law: Taking Chinese Exceptionalism Seriously: Chinese Courts*. Kapitola šestá. Oxford: Oxford University Press, 2019 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/oso/9780190073602.001.0001/oso-9780190073602-chapter-6>

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ CAI, Congyan. *International Law in Chinese Courts During the Rise of China*. Chinese Journal of International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2017 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/american-journal-of-international-law/article/abs/international-law-in-chinese-courts-during-the-rise-of-china/3FF9B381BD06B1374B15AF7EDAEE39A6>

⁶¹ CAI, Congyan. *The Rise of China and International Law: Taking Chinese Exceptionalism Seriously: Chinese Courts*. Kapitola šestá. Oxford: Oxford University Press, 2019 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-5>

znalosti práva vedly často k chybným právním rozhodnutím v otázkách řádného uplatnění mezinárodního práva, a to i v té míře, že lépe školení soudci na východě Číny mezinárodní právo sem tam použili, zatímco soudci ze západní či střední Číny ani nepovažovali mezinárodní právo za právo, a tudíž užívali jen vnitrostátní právo. V posledních letech se však tato situace významně lepší s tím, jak se Čína nadále rozvíjí.⁶²

2.2. Historický status Hong Kongu v mezinárodním právu

Po více než 150 letech došlo v roce 1997 ke sjednocení původního čínského námořního města s jeho mateřskou zemí v rámci režimu „jedna země, dva systémy“. Ke sjednocení došlo na základě britsko-čínské společné deklarace a hongkongské „miniústavy“, jež byla vyjednána bez zvažování pohledů obyvatel Hongkongu,⁶³ dle kterých se ponechává Hongkongu vysoký stupeň autonomie na domácí i zahraniční úrovni po dalších 50 let, kdy Čína bude mít pravomoci jen v obranné a zahraničněpolitické politice města. Čína se navíc po tuto dobu zavazuje k udržení kapitalistického systému a způsobu života. Hong Kong také nabývá statutu mezinárodní právní osobnosti, protože splňuje tři základní podmínky, tzn. permanentní obyvatelstvo, definované teritorium a moc vykonávající vládu. Jako pomocné aspekty zde fungují i právní subjektivita ke vstupu do mezinárodních organizací, demokratická práva či soustavné usilování o mezinárodní legitimitu skrze dodržování mezinárodních norem jako dodržování lidských práv a svobod či vláda práva.⁶⁴

Dále je hongkongským rezidentům garantována ochrana lidských práv, a to v mnohem širším rozpětí, než v jakém je poskytována obyvatelům Číny. Společná deklarace a miniústava slibují zakotvení Mezinárodního paktu o občanských a politických právech pro Hongkong, který Čína dosud jen podepsala. Avšak problémem obou dokumentů je nedostatek procesních mechanismů a jejich vymahatelnosti, který by zabránil Číně uplatňovat své představy o mezinárodních závazcích a suverenitě v Hongkongu.⁶⁵ Proto je potřeba v otázce

⁶² CAI, Congyan. *The Rise of China and International Law: Taking Chinese Exceptionalism Seriously: Chinese Courts*. Kapitola šestá. Oxford: Oxford University Press, 2019 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship.com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-5>

⁶³ CAI, Nihal. *Hong Kong: The Gathering Storm*. Jstor. Sage Publications, 1991 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/44481565?seq=2#metadata_info_tab_contents

⁶⁴ MUSHKAT, Roda. *The Future of Hong Kong's International Legal Personality: Does International Law Matter – A Post-Handover Snapshot*. Heinonline. 1998, s. 269-275 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/siulj22&id=313&collection=journals&index=>

⁶⁵ Tamtéž.

dodržování mezinárodní předpisů zohlednit čínský postoj a ochotu k dodržování právních závazků a též hongkongskou schopnost v rámci možností dostát právním závazkům.

Společná deklarace byla podepsána v půlce osmdesátých let a navzdory událostem na Náměstí nebeského klidu na konci osmdesátých let, které nechaly hongkongské obyvatele ve velké nervozitě, se několik garancí této deklarace nedostalo do miniústavy ani zákona základních práv. Do legislativní rady, nejvyššího zákonodárského orgánu Hongkongu, nebylo uzákoněno všeobecné volební právo, které bylo hongkongským obyvatelům slíbeno v hongkongském základním právu a v četných čínských politických proklamacích, neboť podstatná část zastupitelů byla a dosud je volena jen propekingskými podnikatelskými svazy a jen asi polovina se rozhoduje ve svobodných volbách, čímž si Peking zajistil stabilní propekingskou orientaci města navzdory případně odlišnému mínění běžných obyvatel. Dále byla napsána ambivalentní ustanovení ohledně pravomocí hongkongského ústavního přezkumu, která umožnila převést přezkum z nezávislého hongkongského ústavního orgánu na pekingský politický orgán Všelidového shromáždění. Zároveň byla ustanovení týkající se svobody projevu přijata ve striktnější podobě, zejména co se otázky „odtržení, podvrtné činnosti, výtržnictví“ týče. Celkově ustanovení obsahovala vágnější formule, než bylo slíbeno, což zavdávalo pochyby ohledně jejich budoucí interpretace.⁶⁶ Po převzetí Hongkongu pročínská hongkongská vláda dále omezila shromažďovací právo tak, že zatímco původně stačilo vládu notifikovat o demonstraci, nově mohla být demonstrace de facto libovolně zakázána ve jménu „národní bezpečnosti“.⁶⁷

V roce 2002 a 2003 se pokusila hongkongská vláda protlačit bezpečnostní zákon, speciálně jeho článek 23, který byl masivně kritizován vnitrostátně i v zahraničí za to, že jeho ustanovení jsou příliš vágní a široká, tzn. co všechno by mohlo být v rámci národní bezpečnosti považováno za „odtržení, podvrtné činnosti, výtržnictví“. Vzhledem k současné neexistující jasné hranici mezi ústavními kompetencemi Všečínského lidového shromáždění a Hongkongského nejvyššího odvolacího soudu zde byla obava, jak a kdo by takové případy

⁶⁶ DAVIS, Michael C. *International Commitments to Keep: Hong Kong Beyond 1997*. Heinonline. Southern Illinois University Law Journal, 1998, s. 294-295 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/siulj22&id=333&men_tab=srchresults

⁶⁷ CONNER, Conner. *Human Rights in Post-1997 Hong Kong: Still a Key Role for International Law*. Heinonline. Southern Illinois University Law Journal, 1998, s. 313 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/siulj22&id=3&men_tab=srchresults

pak také mohl posuzovat.⁶⁸ Při návrhu zákona vypukly rozsáhlé protesty, které vedly ke stažení zákona. Současně čínská i hongkongská vláda blokovaly jakékoliv demokratické návrhy reforem, které by třeba jen vedly k zavedení toho, co bylo původně ujednáno ve Společné britsko-čínské deklaraci.⁶⁹

2.3. Vývoj situace s Hongkongu v posledních letech

V roce 2014 vypukly další rozsáhlé protesty, tentokrát proti návrhu reformy volebního systému, který by dále zkrátil již tak nízký počet volitelných míst ve svobodných volbách, a naopak navýšil počet míst de facto daných propekingským stranám.⁷⁰ Opět byl zákon líčen domácí i mezinárodní komunitou jako útok na demokratická a mezinárodní lidská práva, avšak protesty nebyly úspěšné a zákon legislativním orgánem prošel. Na druhé straně požadavky protestujících na všeobecné volební právo a rezignaci předsedy hongkongské vlády, které se odvolávaly na dřívější slib hongkongské vlády, že občané budou mít všeobecné volební právo v roce 2017, neuspěly.⁷¹

V roce 2019 se hongkongská vláda pokusila schválit extradiční zákon. Extradiční zákon by mj. umožňoval Hongkongu zadržovat a předávat osoby hledané v zemích a na územích, s nimiž nemá uzavřeny formální dohody o vydávání, včetně Tchaj-wanu nebo právě pevninské Číny. Carrie Lam, předsedkyně hongkongské vlády, uvedla, že nový zákon je naléhavě potřebný k trestnímu stíhání muže z Hongkongu, který je na Tchaj-wanu v Taipei hledán za vraždu své hongkongské přítelkyně. Kritici se však obávali, že zákon by umožnil doslova kohokoliv z města zadržet a uvěznit v Číně, kde se soudci musí řídit příkazy komunistické strany Číny, takže by šel zamířit nejen na zločince, ale i na politické aktivisty kritizující Čínu, což by dalo narušovalo lidskoprávní ochranu obyvatel Hongkongu a

⁶⁸ DAVIS, Michael C. *The Basic Law and Democratization in Hong Kong*. Heinonline. Southern Illinois University Law Journal, 1998, s. 180-185 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://heinonline.org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/intnlwrv3&id=169&collection=journals&index=>

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ TANIGAWA-LAU, Cole a Tyler HEADLEY. *Why Did Hong Kong's Umbrella Movement Fail?* The Diplomat. Diplomat Media, 2016 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2016/04/why-did-hong-kongs-umbrella-movement-fail/>

⁷¹ KWONG, Kin-ming a Chiew Ping YEW. *The Perils of Hong Kong's Constitutional Changes*. The Diplomat. Diplomat Media, 2014 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2014/09/the-perils-of-hong-kongs-constitutional-changes/>

porušovalo 50letou dohodu.⁷² V Hongkongu po návrhu vypukly masové protesty, které donutily hongkongskou vládu návrh zákona stáhnout. Protesty proti zákonu však přerostly v širší několikaměsíční protesty za demokratické volby (a další požadavky). Ty byly rozeznány a byť se opakovaly další a další četné protesty po několik měsíců, všechny je ukončil příchod koronavirové pandemie na jaře 2020, přičemž s ním spojené restrikce omezily svobodu shromažďování.

Hongkongská vláda restrikce využila k prosazení bezpečnostního zákona, který se opět dočkal rozsáhlé kritiky. Zákon byl zjednodušeně formulován jako vágní „ohrožení národní bezpečnosti“ a oficiálně namířen především proti těm, kteří nějakým způsobem prosazovali secesi Hongkongu nebo vykonávali podvratnou činnost vůči hongkongské vládě. Avšak reálně v praxi by se podle takového vágního termínu mohl stíhat kdokoliv bez ohledu na národnost, a to i kdekoliv na planetě, pokud by porušil tento zákon, a mohl by být zatčen kdykoliv, kdy by vstoupil do míst čínské jurisdikce, takže i v rámci letištních tranzitů nebo při vstupu letadla do čínského vzdušného prostoru, byť by jím jen prolétávalo.⁷³ Kromě toho by takové případy byly souzeny podle čínského trestního práva, ač u hongkongských soudů, a dotyční by mohli být vydáváni do Číny k souzení před čínskými soudy. Takový zákon byl zejména svou mezinárodní působností a vágní formulací masivním porušením nejen všech dosavadních dohod o Hongkongu, ale i porušením mezinárodních lidskoprávních norem jako Mezinárodního paktu o občanských a politických právech či Mezinárodního paktu o ekonomických, sociálních a kulturních právech, které jsou oboje v Hongkongu platné, zatímco první jmenovaná neplatí v Číně.⁷⁴

2.4. Srovnání Hongkongu s dalšími případy

V roce 1971 Čína vstoupila do OSN a hned pár měsíců poté čínský ambasador v OSN prohlásil, že (volně přeloženo) „*jak je známo všem, otázka Hong Kongu je výsledkem několika nerovných historických dohod, které imperialisté donutili uzavřít Čínu. Hong Kong a Macao jsou čínská teritoria okupovaná Brity a Portugalci. Vypořádání této otázky je plně v čínských*

⁷² IVES, Mike. *What Is Hong Kong's Extradition Bill?* The New York Times. The New York Times Company, 2019 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2019/06/10/world/asia/hong-kong-extradition-bill.html>

⁷³ *Hong Kong's national security law: 10 things you need to know.* Amnesty International. 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/07/hong-kong-national-security-law-10-things-you-need-to-know/>

⁷⁴ Tamtéž.

*suverénních právech, a nespadá tudíž do kategorie koloniálních práv. To znamená, že by neměly být zahrnuty v seznamu koloniálních teritorií krytých deklarací na garanci nezávislosti koloniálním zemím. V otázce Hong Kongu a Macaa čínská vláda konzistentně zastávala postoj, že by tato otázka měla být urovnána hned, jak k tomu nastanou podmínky. Organizace spojených národů nemá právo diskutovat tuto otázku.*⁷⁵

Bohužel pro Čínu tvrzení, že status Hongkongu je založen na „nerovných smlouvách 19. století“, nemělo a nemá oporu v mezinárodním právu. Válka tehdy byla zákonný prostředek výkonu moci, kdy nerovné smlouvy byly inherentním prvkem války, a proto z nich vyplývající konsekvence byly platné. Ani nelze použít Vídeňská úmluva o smluvním právu, že je smlouva neplatná, pokud byla sepsána pod hrozbou užití síly, protože Úmluva nemá retroaktivní charakter. Proto tento argument nelze aplikovat na hongkongský případ a situace Hong Kongu se tak neliší od jiných kolonií v otázce práva na sebeurčení.⁷⁶

Z toho důvodu byl po tlaku Číny status Hongkongu v mezinárodním právu změněn v roce 1972, kdy Hongkong přestal být nesamosprávným územím pro účely 11. kapitoly Charty Organizace spojených národů, čímž jeho občané ztratili právo volně určit svůj finální status jako obyvatelé kolonie. Když pak byl v roce 1997 předán Číně, tak toto předání bylo mezinárodně uznávané, přestože zde neproběhl žádný akt vyjasnění práva na sebeurčení. Dle čínského pohledu se počínaje převzetím stala situace Hong Kongu interní záležitostí, kdy Hong Kong disponuje určitými autonomními právy po dočasnou padesátiletou dobu bez mezinárodní právní osobnosti. Dle jiných právních pohledů Hong Kong disponuje mezinárodní právní osobností s ohledem na mezinárodní právo. Jelikož Čína vykonává efektivní kontrolu nad územím, tak toto Hong kong vyděluje od srovnání například s Taiwanem nebo s Kosovem, kde Srbsko o kontrolu přišlo v důsledku páchání genocidy.⁷⁷ Stejně tak mezinárodní status v podobě čínské suverenity nad Hongkongem je nerozporován, což je též rozdíl oproti třeba Palestině nebo Kosovu.⁷⁸

Hongkongský nacionalismus je výtvořem až posledních dekád. Na rozdíl třeba od Katalánska nebo Skotska nemá historické kořeny a není zde několik staletí budovaná identita,

⁷⁵ CAI, Nihal. *Hong Kong: The Gathering Storm*. Jstor. Sage Publications, 1991 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/44481565?seq=2#metadata_info_tab_contents

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola pátá. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-6>

⁷⁸ Tamtéž.

kteřá obsahuje i jiný jazyk nebo historický vývoj. Rovněž Katalánsko a Skotsko si mohou svobodně volit své politické zástupce, což opět není v Hongkongu možné. To jim dává prostor vykonávat legitimněji svou autonomii a chránit své autonomní zájmy. Naopak v Hongkongu vládne úzká politicko-podnikatelská elita napojená na Čínu, která nemá legitimitu od svých voličů a která často musí prosazovat ve městě politiku Číny, viz bezpečnostní či extradiční zákon, jež nemají podporu většiny obyvatel, ba i jsou proti postojům většiny. Zatímco Skotsko mohlo uspořádat svobodné referendum o nezávislosti a Katalánsko alespoň jakési kvazireferendum také, něco takového je v Hongkongu nepředstavitelné.⁷⁹

Mezi mezinárodněprávními učenici je obecně uznáváno právo na sebeurčení jako akt poslední instance, pokud dotčená skupina čelí podstatné a dlouhodobé nespravedlnosti od svého státu a nemá jinou možnost jak se domct spravedlnosti.⁸⁰ Jako takové se typicky klasifikují akty jako genocida, etnické čištění nebo masové vyhlazování. Takové podmínky splňovaly skupiny jako Kurdové v Iráku pod vládou Saddáma Husajna, ale je nejasné, zdali se pod podstatnou nespravedlnost řadí i odpírání slíbených všeobecných svobodných voleb v Hongkongu, protože tento termín není nikde v mezinárodním právu blíže specifikován.⁸¹ Čínská strana se pevně domnívá, že to pro uplatnění práva na sebeurčení nestačí. K tomu také argumentuje, že obyvatelé města historicky během britské vlády neuplatňovali právo na sebeurčení, to se vyvinulo u některých obyvatel města až nedávno, nemají mezinárodní podporu, řada svobod jako neodvádění daní do státního rozpočtu jim je garantována oproti zbytku země, proto je právo na sebeurčení v jejich případě nelegitimní.⁸²

V mezinárodněprávním kontextu existuje řada pokusů o secesi, které za daleko vážnějších okolností nedosáhly práva na sebeurčení. Čečensko se po rozpadu Sovětského svazu pokusilo odtrhnout od Ruska. V listopadu 1991 vyhlásilo nezávislost a čečenská armáda převzala kontrolu nad Čečenskem. O tři roky později Rusko podniklo invazi do Čečenska, kterou

⁷⁹ LECOURS, André a Jean-Francois DUPRÉ. *The emergence and transformation of self-determination claims in Hong Kong and Catalonia: A historical institutionalist perspective*. SAGE. 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1468796818785937>

⁸⁰ BUCHANAN, Allen. *Theories of Secession*. Jstor. 1997 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2961910?seq=22#metadata_info_tab_contents

⁸¹ TSUNG-GAN, Kong. *Hong Kong's right of self-determination: The only way left?* Medium. 2017 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://kongtsunggan.medium.com/hong-kongs-right-of-self-determination-the-only-way-left-f942a99ed7d9>

⁸² ZHE, Song. *Self-Determination in Hong Kong Is a Non-Issue*. The Wall Street Journal. Dow Jones & Company, 2016 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/self-determination-in-hong-kong-is-a-non-issue-1476807740>

prohrálo, svou armádu stáhlo, bylo podepsáno příměří, v Čečensku se udály svobodné volby, ve kterých byla zvolena čečenská vláda. Přesto Čečensko nedosáhlo na mezinárodní uznání.⁸³ V roce 1999 následovala druhá ruská invaze, tentokrát již vítězná, která byla doprovázena vážnými porušeními mezinárodního humanitárního práva z ruské strany vůči Čečencům jako je mučení, znásilňování či vraždění vězňů, přesto se lídři západních zemí vyjádřili, že jde o interní záležitost ruského státu, a proto princip teritoriální integrity převládá.⁸⁴ Podobná situace se udála v Somalilandu v Somálsku, který býval historicky britskou kolonií oproti zbytku země, který byl pod italskou koloniální nadvládou. To znamenalo i jiný právní systém a také i jinou ekonomickou rozvinutost. Somaliland se dobrovolně připojil k Somálsku v 60. letech minulého století, ale po řadě sporů s centrální vládou a několika válkách se rozhodl v 90. letech odpojit a vyhlásit nezávislost. Somaliland dnes funguje jako relativně stabilní region v rámci Somálska se svou vlastní vládou, armádou a ústavou a přesto nedosáhl mezinárodního uznání jako samostatný stát.⁸⁵

Právo na sebeurčení po druhé světové válce mimo koloniální kontext bylo významně spojeno s uznáním sebeurčujícího se státu. Část států jako Senegal, Singapur nebo Eritrea dosáhla uznání práva na sebeurčení od své centrální autority, a proto poté nic nebránilo jejich vzniku. Část států sice neměla podporu své centrální autority, ale dosáhla uznání na mezinárodní půdě. To zahrnuje případy států jako Jižní Súdán nebo se to daří postupně Kosovu. Pokud však státy nemají uznání ani jednoho a jednostranně vyhlásí nezávislost, jako to udělal Somaliland, tak nejsou uznány jako stát v mezinárodním kontextu. Výjimky z tohoto, jako byl velmi specifický případ Bangladéše, jsou vzácné.⁸⁶

Bangladéš se rozkládá na historickém území Bengálska, kde v minulosti existovalo několik samostatných bengálských říší soupeřících o svou suverenitu se silnější Indií. Souběžně Bangladéšané přijali islám na rozdíl od hinduistické Indie, proto se po rozpadu britské Indie stali součástí Pákistánu. Pákistán byl tehdy unií složenou ze Západního Pákistánu (dnešní Pákistán) a Východního Pákistánu (dnešní Bangladéš), které dělila několikatisícová geografická vzdálenost. Bangladéšané však neměli dostatečnou politickou reprezentaci v rámci pákistánské unie a též si stěžovali, že jejich země je vykořisťována

⁸³ CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola devátá. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423-chapter-9>

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

silnějším západním pákistánským státem.⁸⁷ Zejména geografická vzdálenost hrála velkou roli pro národní sebeurčení Bangladéšanů a v kombinaci s vykořisťováním některým Bangladéšanům sloužila jako argument, že jsou de facto opět kolonií, tentokrát Pákistánu, proto Bangladéšané začali usilovat o nezávislost.⁸⁸ Ačkoli došlo ze strany pákistánské armády ke spáchání aktů genocidy, což určitě pomohlo k nezávislosti, tak specifickým charakterem bangladéšského případu je vstup mocné Indie do konfliktu, kdy její armáda pomohla Bangladéši vyhrát válku, a tím se osamostatnit. Právě tento vojenský vstup třetí strany do vnitrostátního konfliktu slouží jako precedens řadě jiných separatistických hnutí k legitimizaci jejich boje. Lze zmínit třeba obyvatele indického Kašmíru, kteří bojují proti indické vládě za vojenské pomoci Pákistánu.⁸⁹ Obyvatelé Hongkongu však nemají takovou silnou podporu žádného jiného světového státu ani není žádný takový v jejich bezprostřední blízkosti.

Hongkong nedisponuje uznáním ani centrální autority ani mezinárodní komunity. Zároveň je těžce představitelné, že by jej v nejbližší době získal vzhledem k tomu, jakou sílu Čína již dnes třímá a jak moc této supervelmoci nadále poroste v dalších dekadách. Jelikož má Hongkong ostrovní charakter a jedinou hranici má právě s Čínou, tak je poměrně dost izolován, a proto je snazší jej kontrolovat i pro případ ozbrojeného odporu a vytvoření alternativní vlády oproti jiným separatistickým územím, když by jeho obyvatelé chtěli začít ozbrojeně kontrolovat své území. Obyvatelé Hongkongu by museli vystupňovat boj za nezávislost, aby došlo k závažnějším zločinům v rámci norem mezinárodního práva, a dostat do ulic na delší dobu větší množství lidí. Současně by k tomu museli přitáhnout mezinárodní pozornost, aby měli naději na úspěch. Jinak to nevypadá, že by se jejich boj mohl stát dostatečně legitimním pro uplatnění práva na sebeurčení, proto se spíš stanou dalším územím, které neuspěje.

⁸⁷ CASTELLINO, J. *Asian Yearbook of International Law*. Volume 7. Wolverhampton: Brill | Nijhoff, 1997 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: https://brill.com/view/book/edcoll/9789004400665/B9789004400665_s006.xml

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Tamtéž.

Závěr

Bakalářská práce pojednává o uplatnění konceptu práva na sebeurčení v případě Hongkongu, přičemž je rozdělena na teoretickou část a praktickou část. Teoretická část popisuje doktrinní rámec práva na sebeurčení a vymezuje hraniční rozdíly mezi právem na sebeurčení a právem na teritoriální integritu v systému mezinárodní práva.

Předmětem práce je zkoumat, zdali situace v Hongkongu naplňuje definiční znaky práva na sebeurčení. Toho bylo dosaženo skrze obecnou analýzu definičních znaků tohoto práva, jejich aplikaci na případ Hongkongu a jeho srovnání s jinými podobnými případy uplatňování práva na sebeurčení.

Během výzkumu bylo shledáno, že situace v Hongkongu nenaplňuje definiční znaky práva na sebeurčení. Signifikantním problémem je nedostatek mezinárodního uznání, které, byť není nezbytné pro vytvoření státu jako takového, je nezbytné pro existenci a přežití státu v momentě, kdy je pod výrazným tlakem původního státu. Tak tomu je v tomto případě, kdy se Hongkong chce separovat od druhé nejmocnější země světa, kladoucí soustavný odpor vůči jeho samostatnosti. Uznání hraje důležitou roli v tom, aby úsilí u nezávislost nebylo mezinárodní komunitou shledáno jako vnitrostátní spor, do kterého nemají ostatní státy právo se vměšovat. Mezinárodní komunita obecně netíhne k podpoře nových států, protože to dává impulsy nejrůznějším dalším separatistickým hnutím, které má řada zemí na svých územích.

Hongkong na rozdíl od řady jiných skupin usilujících o nezávislost nemůže ani pomocně argumentovat dlouhou historickou kontinuitou boje za nezávislost ani nezávislou existencí někdy v minulosti či výraznou sociokulturní odlišností. Nacionalistické smýšlení se v něm vyvinulo až v posledních dekadách (či spíše dekádě), většinu historie byl jedním z mnoha čínských měst a vesměs podobně fungoval i pod britskou nadvládou, kdy jeho občané nejevili výraznější úsilí o nezávislost, a konec konců jeho obyvatelé jsou etnicky, jazykově či nábožensky stejní jako v pevninské Číně. Řada sociokulturních, ekonomických a politických svobod reflektujících britskou nadvládu mu je také garantována v rámci jeho autonomie po dohodnutou dobu 50 let.

Druhým problémem Hongkongu je nedostatečná intenzita boje za nezávislost. Jakkoliv je toto stížené určitým čínským protitlakem, tak v ulicích Hongkongu neprotestuje dostatek lidí a neprotestují dostatečně dlouho, byť voleb se účastní a i masivně volí prodemokratické kandidáty. Byť ze strany Číny dochází k únosům a mučením jednotlivců bojujících o nezávislost města, tak však nedochází k systematickému likvidování větších počtů obyvatel

města, aby to mírou závažnosti naplňovalo mezinárodní normy v tzv. podstatné nespravedlnosti užívané jako akt poslední instance, a zavdávalo tudíž k větší aktivitě mezinárodní komunity, která se k Hongkongu staví apriori zdrženlivě.

3. Prameny

3.1. Literární zdroje

ANTER, Andreas. *The Oxford Handbook of Max Weber: The Modern State and Its Monopoly on Violence*. Oxford: Oxford University Press, 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www-oxfordhandbooks-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/oxfordhb/9780190679545.001.0001/oxfordhb-9780190679545-e-13>

BLAY, Samuel K. N. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Territorial Integrity and Political Independence*. Oxford: Oxford University Press, 2010 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1116>

BUCHANAN, Allen. *Justice, Legitimacy, and Self-Determination: Moral Foundations for International Law*. Kapitola osmá. Oxford: Oxford University Press, 2003 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/0198295359.001.0001/acprof-9780198295358-chapter-8>

CAI, Congyan. *The Rise of China and International Law: Taking Chinese Exceptionalism Seriously: Chinese Courts*. Kapitola šestá. Oxford: Oxford University Press, 2019 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/oso/9780190073602.001.0001/oso-9780190073602-chapter-6>

CASTELLINO, J. *Asian Yearbook of International Law*. Volume 7. Wolverhampton: Brill | Nijhoff, 1997 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: https://brill.com/view/book/edcoll/9789004400665/B9789004400665_s006.xml

CRAWFORD, James R. *The Creation of States in International Law*. Kapitola první až devátá. Oxford: Oxford University Press, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-9780199228423>

ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. Druhé vydání. Praha: Academia Iuris, 2018. s. 35-41.

GLAZIER, David W. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Wars of National Liberation*. Oxford: Oxford University Press, 2009 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.oup.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e442>

LIU, Lydia H. *The Oxford Handbook of the History of International Law: Henry Wheaton (1785–1848)*. Oxford: Oxford University Press, 2012 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www-oxfordhandbooks-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/law/9780199599752.001.0001/law-9780199599752-e-57>

MOORE, Margaret. *National Self-Determination and Secession: Self-Determination in Practice*. Kapitola pátá. Oxford: Oxford University Press, 1998 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/0198293844.001.0001/acprof-9780198293842-chapter-5>

TALMON, Stefan. *Recognition of Governments in International Law: With Particular Reference to Governments in Exile*. Oxford: Oxford University Press, 2011 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199248391.001.0001/acprof-9780199248391>

TIROCH, Katrin. *Max Planck Encyclopedias of International Law: Governments in Exile*. Oxford: Oxford University Press, 2011 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.oup.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1049>

WHEATON, Henry. *Elements of International Law*. Osmá edice. London: Sampson Low, Son, and company., 1866, s. 32-33 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=GGgDAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

3.2. Odborné články

ANONYM. *Recognition in International Law: A Functional Reappraisal*. Chicago: The University of Chicago Law Review, 1967 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/1598995?seq=5#metadata_info_tab_contents

BROWN, Rebecca L. *The Logic of Majority Rule*. Heinonline. University of Pennsylvania Journal of Constitutional Law. 2006, s. 31-33 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/upjcl9&id=42&men_tab=srchresults

BUCHANAN, Allen. *Theories of Secession*. Jstor. 1997 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2961910?seq=22#metadata_info_tab_contents

CAI, Congyan. *International Law in Chinese Courts During the Rise of China*. Chinese Journal of International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2017 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/american-journal-of-international-law/article/abs/international-law-in-chinese-courts-during-the-rise-of-china/3FF9B381BD06B1374B15AF7EDAEE39A6>

CAI, Nihal. *Hong Kong: The Gathering Storm*. Jstor. Sage Publications, 1991 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/44481565?seq=2#metadata_info_tab_contents

CONNER, Conner. *Human Rights in Post-1997 Hong Kong: Still a Key Role for International Law*. Heinonline. Southern Illinois University Law Journal, 1998, s. 313 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/siulj22&id=3&men_tab=srchresults

DAVIS, Michael C. *International Commitments to Keep: Hong Kong Beyond 1997*. Heinonline. Southern Illinois University Law Journal, 1998, s. 294-295 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/siulj22&id=333&men_tab=srchresults

DAVIS, Michael C. *The Basic Law and Democratization in Hong Kong*. Heinonline. Southern Illinois University Law Journal, 1998, s. 180-185 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/intnlwrv3&id=169&collection=journals&index=>

MUSHKAT, Roda. *The Future of Hong Kong's International Legal Personality: Does International Law Matter – A Post-Handover Snapshot*. Heinonline. 1998, s. 269-275 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://heinonline->

org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/siulj22&id=313&collection=journals&index=

LECOURS, André a Jean-Francois DUPRÉ. *The emergence and transformation of self-determination claims in Hong Kong and Catalonia: A historical institutionalist perspective*. SAGE. 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1468796818785937>

XUE, Hanqin a Qian JIN. *International Treaties in the Chinese Domestic Legal System*. Chinese Journal of International Law. Oxford: Oxford University Press, 2009 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/chinesejil/article/8/2/299/310810>

ZACHER, Mark W. *The Territorial Integrity Norm: International Boundaries and the Use of Force*. Jstor. Cambridge: The MIT Press, 2001 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3078631?seq=8#metadata_info_tab_contents

3.3. Mezinárodní smlouvy

Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities. 1992 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/minorities.aspx>

Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora. Organizace spojených národů. 1945 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Organizace spojených národů. 1966 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Organizace spojených národů. 1966 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>

3.4. Reporty expertních think-tanků a NGO

Hong Kong's national security law: 10 things you need to know. Amnesty International. 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/07/hong-kong-national-security-law-10-things-you-need-to-know/>

WILLIAMS, Robert D. *International Law With Chinese Characteristics: Beijing and The "Rules-Based" Global Order*. The Brookings institutions. 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/10/FP_20201012_international_law_china_williams.pdf

3.5. Novinové články

IVES, Mike. *What Is Hong Kong's Extradition Bill?* The New York Times. The New York Times Company, 2019 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2019/06/10/world/asia/hong-kong-extradition-bill.html>

KWONG, Kin-ming a Chiew Ping YEW. *The Perils of Hong Kong's Constitutional Changes*. The Diplomat. Diplomat Media, 2014 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2014/09/the-perils-of-hong-kongs-constitutional-changes/>

TANIGAWA-LAU, Cole a Tyler HEADLEY. *Why Did Hong Kong's Umbrella Movement Fail?* The Diplomat. Diplomat Media, 2016 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2016/04/why-did-hong-kongs-umbrella-movement-fail/>

TSUNG-GAN, Kong. *Hong Kong's right of self-determination: The only way left?* Medium. 2017 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://kongtsunggan.medium.com/hong-kongs-right-of-self-determination-the-only-way-left-f942a99ed7d9>

ZHE, Song. *Self-Determination in Hong Kong Is a Non-Issue*. The Wall Street Journal. Dow Jones & Company, 2016 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/self-determination-in-hong-kong-is-a-non-issue-1476807740>

3.6. Ostatní zdroje

Constitutional Court Judgment. 2017 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.tribunalconstitucional.es/ResolucionesTraducidas/Ley%20referendum%20ENGLISH.pdf>

Self determination (international law). Cornell Law School. [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: [https://www.law.cornell.edu/wex/self_determination_\(international_law\)](https://www.law.cornell.edu/wex/self_determination_(international_law))

Nicaragua v. United States. Case Briefs. [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.casebriefs.com/blog/law/international-law/international-law-keyed-to-damrosche/chapter-2/military-and-paramilitary-activities-in-and-against-nicaragua-nicaragua-v-united-states/>

WHITE, Christine E. *Recognition*. Washington, D.C.: International Judicial Academy, 2009 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: http://www.judicialmonitor.org/archive_summer2009/generalprinciples.html

WOOD, Michael. *Territorial Integrity*. Princeton University. [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://pesd.princeton.edu/node/686>

Teze bakalářské práce

Jméno: Jan Kosář
E-mail: 88976822@fsv.cuni.cz
Studijní obor: MTSK (6702R023)
Semestr a školní rok zahájení práce: 5. a 2020/21
Semestr a školní rok ukončení práce: 6. a 2020/21
Vedoucí bakalářského semináře: doc. PhDr. Jan Vykoukal, CSc.
Vedoucí práce: doc. Ing. Jan Sýkora, M.A., Ph.D.
Název práce: Případ Hongkongu v kontextu práva na sebeurčení
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek): Bakalářská práce zkoumá, zdali situace v Hongkongu naplňuje definiční znaky práva na sebeurčení.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek): Původní návrh bakalářské práce neměl přesně vymezený obsah praktické části a celá práce měla převážně deskriptivní charakter bez jasného vlastního přínosu autora. Následně bylo proto zpřesněno zaměření práce s cílem posílit analytickou část a pečlivěji formulovat možné scénáře budoucího vývoje.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): Práce je rozdělena na teoretickou část a na praktickou část. Teoretická část mj. rozebírá definiční znaky státu, doktrinární teorie a právní úpravu práva na sebeurčení v mezinárodních smlouvách. Praktická se zabývá samotným Hongkongem, jeho speciálním právním statutem, vztahem s Čínou a vyvozuje konečný závěr, zdali dochází ke splnění podmínek práva na sebeurčení.
Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů): BLAY, Samuel K. N. Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Territorial Integrity and Political Independence. Oxford: Oxford University Press, 2010 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1116 BUCHANAN, Allen. Theories of Secession. Jstor. 1997 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2961910?seq=22#metadata_info_tab_contents CAI, Congyan. The Rise of China and International Law: Taking Chinese Exceptionalism Seriously: Chinese Courts. Oxford Scholarship Online. Kapitola šestá. Oxford: Oxford University Press, 2019 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/oso/9780190073602.001.0001/oso-9780190073602-chapter-6 CRAWFORD, James R. The Creation of States in International Law. Kapitola první až devátá. Oxford Scholarship Online, 2007 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199228423.001.0001/acprof-

9780199228423

GLAZIER, David W. Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Wars of National Liberation. Oxford: Oxford University Press, 2009 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e442>

Hong Kong's national security law: 10 things you need to know. Amnesty International. 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/07/hong-kong-national-security-law-10-things-you-need-to-know/>

MOORE, Margaret. National Self-Determination and Secession: Self-Determination in Practice. Kapitola pátá. Oxford: Oxford University Press, 1998 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/0198293844.001.0001/acprof-9780198293842-chapter-5>

MUSHKAT, Roda. The Future of Hong Kong's International Legal Personality: Does International Law Matter – A Post-Handover Snapshot. Heinonline. 1998, s. 269-275 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/siulj22&id=313&collection=journals&index=>

LECOURS, André a Jean-Francois DUPRÉ. The emergence and transformation of self-determination claims in Hong Kong and Catalonia: A historical institutionalist perspective. SAGE. 2020 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1468796818785937>

TALMON, Stefan. Recognition of Governments in International Law: With Particular Reference to Governments in Exile. Oxford: Oxford University Press, 2011 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ezproxy.is.cuni.cz/view/10.1093/acprof:oso/9780199248391.001.0001/acprof-9780199248391>

TIROCH, Katrin. Max Planck Encyclopedias of International Law: Governments in Exile. Oxford: Oxford University Press, 2011 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1049>

XUE, Hanqin a Qian JIN. International Treaties in the Chinese Domestic Legal System. Chinese Journal of International Law. Oxford: Oxford University Press, 2009 [cit. 2021-7-22]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/chinesejil/article/8/2/299/310810>

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		